

СЛОВО ПРО ВОЛОДИМИРА СЛИВКУ

Будучи людиною скромною і толерантною, ректор Ужгородського національного університету професор Володимир Юлійович Сливка ще за життя вписав своє ім'я в новітню історію Закарпаття. Саме завдяки йому наш університет здобув статус національного, були відкриті найпрестижніші спеціальності, які свідчили про зростаючі амбіції найповажнішого вищого навчального закладу в краї.

Хоча моєму перу належать десятки нарисів про визначних вчених університету (Григорій Павленко, Іван Гранчак, Володимир Задорожний, Дмитро Данилюк, Василь Худанич тощо), про Володимира Юлійовича за життя я майже не писав. Пишу майже тому, що одного разу, виконуючи обов'язки довіреної особи професора В. Сливки під час виборів до Верховної Ради України, я, все-таки, опублікував на сторінках міжгірської газети „Верховина” статтю „Осередок освіти і науки”, в якій, вважаю об'єктивно, визначив місце Ректора як організатора науки в краї. Не писав про Володимира Юлійовича з кількох причин: по-перше, він цього не любив (навіть під час відзначення 61-річчя з дня народження взяв відпустку); по-друге, про таких людей писати надзвичайно важко. Володимир Юлійович був глобальною постаттю нашого часу, людиною різнобічних обдарувань. Про таких людей говорять, що вони вже не належать тільки собі.

Тепер, коли Ректора вже нема серед нас, про нього, і це справедливо, напишуть не одну статтю, побачить світ не одна книга. Він цього заслужив усією своєю жертвовою працею на вітвар освіти і науки Закарпаття. Не претендуючи на вичерпність теми, поки-що, обмежуся виключно фрагментами зі своїх спогадів, які, переконаний, допоможуть молоді краще зрозуміти цю яскраву постать нашої сучасної історії.

Я доволі пізно з'явився на науковому небосхилі Закарпаття. Не хочу в очах читачів „Трибуни” виглядати дисидентом, однак аспірантура для мене тривалий час була закрыта. Лише попрацювавши вісім років у Синевиірській середній школі, за рекомендацією вже покійного київського професора Віталія Сарбея мене прийняв тодішній завідувач кафедри історії СРСР професор Василь Іванович Ілько, порадивши подавати документи до аспірантури Ужгородського університету. Це був уже далекий 1990 рік. Союз доживав останніх днів, але Україна ще незалежною не стала. Що стосується Закарпаття, то тут незалежністю ще й не пахло. Університет, на жаль, теж більшою мірою був комуністичним, ніж позапартійним.

Співбесіду до аспірантури, а згодом іспит з історії СРСР я складав ще з двома колегами, які на той час вже були членами КПРС. Я ж на свою біду був членом першої офіційно зареєстрованої партії в Україні – Української республіканської партії, яка була утворена на базі легендарної Української Гельсінської Спілки, очолюваної багаторічним в'язнем комуністичних таборів Левком Лук'яненком. Якщо для моїх колег співбесіда пройшла з блискавичною швидкістю, то мені довелося протягом сорока хвилин відповідати на десятки найдошкульніших питань. Врешті-решт, один поважний професор підвів підсумок бесіди: „Нам націоналісти не потрібні”. Лише згодом з'ясувалося, що мене захистив мій земляк, декан факультету романо-германської філології Степан Бобинець, а покійний Володимир Юлійович спокійно сказав: „Нехай хлопець вчиться”. Тоді, в далекому 1990-му, Ректор вперше висловив свою позицію щодо мене, не знаючи мене особисто, давши тим самим мені путівку в наукове життя.

Я достроково захистив кандидатську дисертацію, а в 1998 році – докторську. З того часу я пройшов шлях від асистента кафедри історії України до професора, завідувача кафедри і декана історичного факультету. Всі успіхи, яких я досяг в університеті, співпали з ректорством однієї людини – Володимира Юлійовича Сливки. Сьогодні, після чотирнадцяти років перебування в УжНУ, я себе не уявляю викладачем іншого вищого

навчального закладу. Хоча в мене було немало пропозицій, окремі з яких могли принести і матеріальну вигоду, я залишався в Ужгороді. Це місто стало для мене рідним, незамінимим, вічним. Без перебільшення можу стверджувати, що немала заслуга такої моєї позиції належала професору Володимирі Сливці.

Частіше доводилось зустрічатися з Володимиром Юлійовичем в 2000–2004 роках, коли мене обрали завідувачем кафедри політології, а згодом деканом історичного факультету. На ці роки випали дві важливі акредитації очолюваної мною спеціальності „Політологія”. Спочатку ми одержали право випускати спеціалістів, а потім магістрів. Володимир Юлійович просив після кожної поїздки до Києва інформувати його про стан справ. Завжди готовий був допомогти: „Кажі, що від мене вимагається?”, „Чи не виникли якісь непередбачені труднощі?”... 23 травня 2004 року голова експертної комісії Міністерства освіти і науки України професор Федір Кирилюк підписав позитивні висновки акредитаційної експертизи спеціальності „Політологія”, з якими я хотів познайомити Володимира Юлійовича, але наступного дня Ректора не стало... Кілька днів ми перебували в шоковому стані, не спроможні збагнути, що трапилось. Не говорячи вже про офіційні співчуття, які надійшли на адресу ректорату УжНУ, я отримав безліч дзвінків від своїх колег із Києва, Івано-Франківська, Львова...

Час все розставляє на свої місця. Справедливо кажуть, що велике бачиться на відстані. Ми вже відчуваємо, що понесли непоправної втрати. Хоча наш університет цілком самодостатній колектив, добре укомплектований високопрофесійними кадрами, однак рівноцінної заміни Володимирі Юлійовичу нема. З таким однозначним твердженням погоджуються всі.

... Пригадую останні наукові конференції на історичному факультеті, які присвячувалися ювілеям Карпатської України, що відзначалися на всеукраїнському рівні. Володимир Юлійович виступив з привітанням учасникам конференції, присвяченої 60-річчю проголошення Карпато-Української держави (1999 рік). Пам'ятаю як доцентом Іваном Сеньком ми накидали тези виступу Володимира Юлійовича, просидівши за цією справою до ранку. Наступного дня я передав виступ Ректору. Нам здавалося, що ми зуміли коротко виділити найголовніше. Ректор підійшов за трибуну, уважно подивився на присутніх у залі економічного факультету, і з посмішкою сказав: „Тут мої історики підготували глобальний виступ про Карпатську Україну, але я скажу кілька слів...”. Володимир Юлійович, будучи глибоким аналітиком, зумів дійсно кількома штрихами показати місце і роль Карпатської України в житті наших країн наприкінці 30-х років. Професор В.Сливка також привітав організовану нами науково-практичну конференцію, присвячену 65-й річниці Карпатської України 15 березня 2004 року. Як згодом з'ясувалося, це була остання конференція, в якій взяв участь Володимир Юлійович.

Ректор добре знав мої погляди, тим більше, що я їх ніколи не приховував. Він знав, що я постійно перебував в опозиції до діючої влади, стоячи на позиціях „Нашої України”. Саме від цього блоку я висувався кандидатом до обласної ради на останніх виборах. Незважаючи на це, Володимир Юлійович саме мені запропонував бути його довіреною особою під час виборів до Верховної Ради України. Правду кажучи, я опинився в досить пікантній ситуації. З одного боку, „Наша Україна” мала свого кандидата, якого я теж повинен був підтримувати, а з другого боку, я не міг відмовити Володимирі Юлійовичу. Після деяких вагань, я чесно і щиро Ректору заявив: „Для мене, Володимире Юлійовичу, це велика честь”. Я ні разу не пошкодував за свій вчинок. Колеги з „Нашої України” мене теж зрозуміли.

Володимир Юлійович був дуже врівноваженою і толерантною людиною. Я ж завжди відзначався певним радикалізмом, хоча в 2004 році був уже не тим, що в 90-му. Історичний факультет проводив конференцію, присвячену черговій річниці злуки ЗУНР і УНР (2004 рік). Володимир Сливка уважно вислухав усі доповіді, підвівши наприкінці деякі підсумки. У своєму виступі про державницьку діяльність президента ЗУНР Євгена Петрушевича я стверджував, що в сьгоднішніх умовах варто відмовитися від класичної

типології поділу політичних партій на ліві, праві та центристські. Мотивував я це тим, що нерідко під вивіскою центризму приховуються відкриті вороги нашої державності. Я закликав професорсько-викладацький склад історичного факультету визначитися, а політичні партії класифікувати за типологією „державницькі” та „анти державницькі”. Володимир Юлійович промовчав...

Я лише тоді зрозумів позицію Володимира Юлійовича, коли мене на раді історичного факультету колеги і студенти обрали деканом. Як важко керувати колективом, що налічує понад 50 викладачів і 750 студентів. Кожний з них – окрема індивідуальність, якій властиві відповідні політичні переконання. Керівнику недопустимо віддавати перевагу одним, не рахуючись з думками інших. Він повинен бути нейтральним, хоча і тримається певної позиції. А що говорити про тринадцятитисячний колектив нашого університету? Найбільшою заслугою професора Володимира Сливки було те, що протягом всього його ректорства в університеті панувала справжня демократія, а лекційні аудиторії не перетворилися в полігон для політичних баталій. Такий стан справ уже давно перетворився в традицію, яку не вдається похитнути жодному.

О. ГОМОННАЙ

„ПРАЦЮЙТЕ, І РЕЗУЛЬТАТИ БУДУТЬ!”

Коронну фразу ректора УжНУ В.Ю.Сливки згадує його перший аспірант.

Минув рік від трагічної смерті Володимира Сливки. За рік про В.Ю. Сливку було сказано і написано чимало. Та чи все відповідає дійсності? Несподіванкою долі, саме напередодні сумної річниці, мені випало познайомитись із першим аспірантом Володимира Юлійовича Олександром Васильовичем Гомоннаєм. Він погодився поділитися спогадами про ті часи, коли він навчився у професора Сливки і працював з ним. Олександр Васильович уже більше 20 років не працює в УжНУ. Але доктор фізико-математичних наук О.В. Гомоннай надалі займається наукою в Інституті електронної фізики НАН України як провідний науковий співробітник відділу фізики кристалів. Протягом цих років Олександр Васильович постійно спілкувався зі своїм вчителем. Про науку і не тільки...

Олександр КОРОБКО

— Олександр Васильовичу, ви — перший аспірант Володимира Юлійовича. Як відбулося ваше знайомство з Володимиром Сливкою?

— Перше моє знайомство з ним відбулося 1973 року, коли я 16-річним юнаком поступив на фізичний факультет тоді ще Ужгородського державного університету. Володимир Юлійович, тоді ще кандидат наук, запросив мене працювати в науковій лабораторії. І 1978-го я став першим офіційним аспірантом Володимира Сливки на кафедрі фізики напівпровідників. Він мав якийсь Божий дар підбирати кадри. Переважна більшість молодих хлопців, яких Володимир Юлійович залучав до співпраці, закінчувала школу з золотою медаллю, згодом — і університет з відзнакою. Таким чином, у середині 70-х років було сформовано колектив, до якого ввійшли, окрім мене, Володя Стефанович, Юліан Височанський, Леонід Сусліков, пізніше — Саша Грабар і Вася Дьордяй. Це були перші його учні, які майже всі стали докторами наук. Але найталановитішим був Юліан Височанський.

Володимир Юлійович створював всі умови, щоб ми могли удосконалюватися як спеціалісти. Тому, безумовно, знайомство з ним стало визначальним у моїй науковій кар'єрі. Я вважаю, що маю двох батьків: одного — рідного, який виростив мене, і натхнув до наукової роботи. Іншого — Володимира Юлійовича, який дав мені дорогу в майбутнє. Наукове майбутнє.